

ความคืบหน้าการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC)

(ประมวลข้อมูลจากการบรรยายของผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ในการประชุมคณะอนุกรรมการ
เพื่อพิจารณาศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวของประเทศไทยในการเข้าสู่การเป็น AEC
ในปี 2558 ของสภาผู้แทนราษฎร ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ อาคารรัฐสภา วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555)

แผนพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ได้กำหนดเป้าหมายหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (2) การเสริมสร้างขีดความสามารถแข่งขัน (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

1.1 การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี

ตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ (บรูไนฯ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ได้ลดภาษีสินค้าเป็นร้อยละ 0 และ CLMV ได้ลดภาษีสินค้ามาอยู่ที่ระดับร้อยละ 0-5 แล้ว และจะลดลงเป็นร้อยละ 0 ทั้งหมดภายในปี 2558 (มิได้หมายรวมถึงรายการสินค้าที่มีความอ่อนไหว) นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน อาเซียนยังได้ทบทวนและปรับปรุงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายสินค้าของอาเซียน

สำหรับอุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ อาเซียนอยู่ระหว่างรวบรวมอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน และพิจารณาหาแนวทางในการยกเลิกอุปสรรคดังกล่าว รวมทั้งได้เห็นชอบ ASEAN Trade Facilitation Framework และแผนงานเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน ได้แก่ พิธีการศุลกากร กระบวนการทางการค้า มาตรฐานการรับรอง อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และมาตรการสุขอนามัยและ สุขอนามัยพืช เป็นต้น

นอกจากนี้ เพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรมทางการค้าในภูมิภาค อาเซียนยังอยู่ในระหว่าง ดำเนินการจัดตั้ง ASEAN Single Window (ASW) เพื่อลดระยะเวลาตรวจปล่อยสินค้า โดยได้เริ่มโครงการ นำร่องเพื่อทดลองเชื่อมต่อระบบ National Single Window ของประเทศสมาชิก

1.2 การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี

อาเซียนได้เจรจาลดข้อจำกัดด้านการค้าบริการระหว่างกันและจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาด มาแล้วทั้งสิ้นรวม 7 ชุด โดยข้อผูกพันเปิดตลาดชุดที่ 7 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2552 ล่าสุด อาเซียนกำลังจัดทำข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8

1.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี

สมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้ให้สัตยาบันความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Agreement on Investment – ACIA) แล้ว เป็นความตกลงฉบับใหม่ที่ครอบคลุมเรื่องการเปิดเสรี การส่งเสริมและอำนวยความสะดวก และการคุ้มครองการลงทุน คาดว่า จะมีผลบังคับใช้ก่อน การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (AEM Retreat) ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2555

1.4 การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

อาเซียนได้ลงนามแผนการดำเนินงานในเดือนเมษายน 2552 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการ รวมตัวของตลาดเงินทุนในอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการยอมรับซึ่งกันและกันในคุณสมบัติของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านตลาดทุน การเชื่อมโยงตลาดทุนระหว่างกัน และการพัฒนาตลาดพันธบัตร อีกทั้ง ได้มีมาตรการการเปิดเสรีบัญชีทุนเพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้นในภูมิภาค และดึงดูดการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศ

1.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี

ได้มีการลงนาม MRAs ในวิชาชีพ 8 สาขา ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ นักบัญชี วิศวกร พยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ และบริการท่องเที่ยว ขณะนี้ อยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าว มีผลบังคับใช้ (ไทยยังมีได้ลงนาม MRA ด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ระหว่างการเสนอเรื่องต่อ คณะรัฐมนตรี)

2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

2.1 นโยบายการแข่งขัน

อาเซียนได้จัดทำและเปิดตัว ASEAN Regional Guidelines on Competition Policy พร้อมคู่มือด้านกฎหมายและนโยบายการแข่งขันในอาเซียนสำหรับธุรกิจ (Handbook on Competition Policy and Law in ASEAN for Business) เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2553 วัตถุประสงค์หลักในการจัดทำ Guidelines คือ เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแนวทางการออกกฎหมายด้านการแข่งขันเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนที่ยังไม่มีหรือมีนโยบาย หรือออกกฎหมายดังกล่าวนี้อยู่แล้ว สามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับประสานกฎหมายและนโยบายการแข่งขันของประเทศสมาชิกอาเซียนให้สอดคล้องกัน และสร้างความเชื่อมั่นให้ต่างชาติเห็นว่าอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมการแข่งขันที่เป็นธรรมและโปร่งใส

2.2 การคุ้มครองผู้บริโภค

อาเซียนได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อส่งเสริมและประสานงานเรื่องนี้ในภูมิภาค ปัจจุบัน คณะกรรมการประสานงานฯ ได้วางแผนจะจัดตั้งกลไกการคุ้มครองและเยียวยาผู้บริโภคในอาเซียน การจัดทำเว็บไซต์เพื่อรับการร้องเรียน รวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียน

2.3 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

อาเซียนได้ริเริ่มการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรและกรอบกฎหมายเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้งเห็นชอบที่จะจัดทำเว็บไซต์เพื่อรวบรวมข้อมูลและให้บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญา จุดเดียว สำหรับภาคธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งริเริ่มโครงการความร่วมมือด้านสิทธิบัตรในภูมิภาคเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและนักประดิษฐ์ในการขอสิทธิบัตรสำหรับนวัตกรรมใหม่ ๆ

2.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

อาเซียนได้ลงนามความตกลงด้านโลจิสติกส์สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงว่าด้วยการบริการขนส่งทางอากาศ (ASEAN Multilateral Agreement on Air Services) ความตกลงว่าด้วยการเปิดเสรีบริการการขนส่งสินค้าทางอากาศ (ASEAN Multilateral Agreement on the Full Liberalization of Air Freight Services) และกรอบความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport)

ความตกลง 2 ฉบับแรก เป็นการสร้างตลาดการขนส่งทางอากาศเดียวในอาเซียนและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสำหรับการขนส่งทางอากาศ ส่วนความตกลงฉบับที่ 3 จะช่วยเสริมสร้างการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ในภูมิภาค ปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ระหว่างการให้สัตยาบันความตกลงทั้ง 3 ฉบับ

2.5 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

อาเซียนได้จัดทำแผนแม่บทความร่วมมือด้าน ICT ในอาเซียนปี 2554-2558 (ASEAN ICT Master Plan) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในสาขา ICT เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาด้าน ICT ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ในอาเซียน

2.6 พลังงาน

อาเซียนได้ลงนามและให้สัตยาบันบันทึกความเข้าใจว่าด้วย ASEAN Power Grid เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานร่วมกันในภูมิภาค และได้ให้การรับรองความตกลงว่าด้วยความมั่นคงด้านปิโตรเลียม ซึ่งจะส่งเสริมความสามารถในการตอบสนองทั้งของแต่ละประเทศและร่วมกันต่อภาวะฉุกเฉินด้านพลังงานและลดผลกระทบจากภาวะดังกล่าว

3. การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

3.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs

อาเซียนได้จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs และอยู่ระหว่างทบทวนแผนนโยบายในการพัฒนา SMEs ปี 2547-2557

3.2 ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา (Initiative for ASEAN Integration – IAI)

เป็นแผนงานการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ปัจจุบัน อยู่ระหว่างการดำเนินในระยะที่ 2 (ปี 2552-2558) ซึ่งจะระบุโครงการความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ใน 3 สาขาหลัก โดยคำนึงถึงความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (CLMV) และเน้นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการเร่งรัดการรวมกลุ่มของอาเซียน

อนึ่ง ที่ประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 19 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2554 ที่ประเทศอินโดนีเซีย ได้รับรองกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคของอาเซียน (ASEAN Framework for Equitable Economic Development : Guiding Principles for Inclusive and Sustainable Growth) เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค (equitable economic development) ของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตาม AEC Blueprint

4. การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์

อาเซียนมีการรวมกลุ่มกับเศรษฐกิจโลกโดยการจัดทำ FTA และ CEP กับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ ได้แก่ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ความคืบหน้าสำคัญ มีดังนี้

4.1 อาเซียน-จีน

ความตกลงการค้าสินค้ามีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2549 ด้านบริการในปี 2550 โดยได้บรรลุเป้าหมายการเปิดเสรีการค้าสินค้าเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 และลงนามความตกลงด้านการลงทุนเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2552

4.2 อาเซียน-เกาหลี

ความตกลงการค้าสินค้าและบริการมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2550 (ยกเว้นไทย ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2552 และวันที่ 1 มิถุนายน 2552 ตามลำดับ) ความตกลงด้านการลงทุน ลงนามเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2552 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2552

4.3 อาเซียน-ญี่ปุ่น

กรอบความตกลงการค้าสินค้า บริการและการลงทุน ลงนามเมื่อปี 2551 สำหรับไทย มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2552

4.4 อาเซียน-อินเดีย

ความตกลงการค้าสินค้าลงนามเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2552 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 และอยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงการค้าบริการและการลงทุน

4.5 อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์

กรอบความตกลงการค้าสินค้า บริการและการลงทุน ลงนามเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553

การจัดทำ FTA และ CEP ของอาเซียนกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

อาเซียนได้พิจารณาการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบอาเซียน+3 (East Asia Free Trade Area – EAFTA) หรืออาเซียน+6 (Comprehensive Economic Partnership in East Asia – CEPEA) ซึ่งได้มีการทำการศึกษาความเป็นไปได้ของแต่ละกรอบแล้วในระดับหนึ่ง ขณะนี้ อยู่ระหว่างการจัดทำ Template for ASEAN ++ FTA ซึ่งจะใช้เป็นพื้นฐานสำหรับใช้จัดทำความตกลง FTA อาเซียน ++ กับประเทศคู่เจรจาเป็นกลุ่มประเทศ โดยจะต้องคำนึงถึงการคงความเป็น ASEAN Centrality ไว้

นอกจากนี้ อาเซียนยังมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศและกลุ่มเศรษฐกิจภูมิภาคอื่น ๆ เช่น สหรัฐฯ แคนาดา สหภาพยุโรป GCC และ MERCOSUR ด้วย

กองอาเซียน 3
กรมอาเซียน
กุมภาพันธ์ 2555